

การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษา
การตีกลองปูลู โรงเรียนเวียงตาลพิทยาคม จังหวัดลำปาง

ศุภา เนตรสว่าง

คู่มือนี้พิมพ์ขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2549

ISBN 974-502-780-4

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมคณานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าคณานิพนธ์ ได้พิจารณา
คณานิพนธ์ของสุดา เนตรสว่าง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษาคณานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมคณานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)
..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม)
..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุปผา ศิริรัมย์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)
..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม)
..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุปผา ศิริรัมย์)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับคณานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษาคณานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 21 เดือน ๖ พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

คุณูปนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุง พัฒนาคุณูปนิพนธ์ และให้กำลังใจผู้วิจัยเป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ ประธานกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์ ดร.เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม ดร.สมโภชน์ อเนกสุข รองศาสตราจารย์ ดร.บุปผา ศิริวิศรี คณะอาจารย์ผู้ควบคุมคุณูปนิพนธ์ ทำให้งานวิจัยนี้ มีความสมบูรณ์และมีประโยชน์มากขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง อาจารย์ภาควิชา การศึกษานอกระบบ และคณาจารย์หลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณูปนิพนธ์บัณฑิตทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอด ความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย ทำให้สามารถทำการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและนักเรียน โรงเรียนเวียงตาลพิทยาคม และคุณวิษณุกรณ์ ใจดี ตลอดจนองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงตาล ผู้นำชุมชน และชุมชนบ้านยางฮ้อย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการศึกษา และวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็น ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคือ สุขสำราญ ที่เป็นกำลังใจและให้คำสั่งสอนที่มี คุณค่า รวมทั้งคุณเพทาย เนตรสว่าง ที่เป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่ง และกำลังใจของบุตรสาว และ บุตรชาย พ.ญ.สุพิชญา เนตรสว่าง พงษ์ทิ เนตรสว่าง ที่ทำให้แม่พบกับความสำเร็จที่สูงสุดใน ชีวิต ณ วันนี้ ขอขอบคุณ ดร.สุภายู ธีระวิชตระกูล ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง และเพื่อนร่วมรุ่น นิสิตการศึกษาคุณูปนิพนธ์ การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้คำปรึกษาและแนะนำ ตลอดจนได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือเป็นกำลังใจสำคัญอย่างยิ่งในการทำคุณูปนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยดี

สุดา เนตรสว่าง

46820333: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ด. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ การศึกษาลองปูจา/ โรงเรียนเวียงตาลพิทยาคม/
ชุมชนบ้านยางอ้อย

ศุดา เนตรสว่าง: การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา
ท้องถิ่น: กรณีศึกษา การศึกษาลองปูจา โรงเรียนเวียงตาลพิทยาคม จังหวัดลำปาง

(THE PARTICIPATION BETWEEN SCHOOL AND COMMUNITY IN TRANSFERING
LOCAL WISDOM: A CASE STUDY OF KLONGPUJA DRUMING IN WIANGTAN
PITTAYAKOM SCHOOL, LAMPANG) อาจารย์ผู้ควบคุมคุณภาพนิพนธ์: ลิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์,
Ed.D., นุปผา ศิริวิทย์, Ph.D., เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม, บ.ศ., สมโภชน์ อนนทสุข, กศ.ด.
155 หน้า. ปี พ.ศ. 2549. ISBN 974-502-780-4

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้ความหมายของการสร้างไว้ซึ่งภูมิปัญญา
ท้องถิ่น และศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
ศึกษากรณี “การศึกษาลองปูจา” ของครูชาวบ้านให้แก่นักเรียนโรงเรียนเวียงตาลพิทยาคม ด้วยวิธี
การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลหลักในชุมชนจำนวน
25 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์
ระดับลึก (Indepth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสังเกตแบบมี
ส่วนร่วม และบันทึกภาคสนาม (Participant Observation and Field-Note) และวิพากษ์การมี
ส่วนร่วมด้วยเทคนิคกระบวนการมีส่วนร่วมแบบ AIC

ผลการวิจัยพบว่า การให้ความหมายของการสร้างไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความเชื่อ
ความศรัทธา การรวมกลุ่มของคนในชุมชน ความรู้สึกเป็นเจ้าของวัฒนธรรม และความร่วมมือใน
การถ่ายทอดองค์ความรู้ของท้องถิ่น การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการถ่ายทอด
ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณี “การศึกษาลองปูจา” ประกอบด้วย การสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน
การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมระดมทุน การร่วมติดตามและประเมินผล ร่วมชื่นชมรับประโยชน์
และการกระชับความสัมพันธ์กับชุมชนและโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่สอดคล้องกับกระบวนการมี
ส่วนร่วมแบบ AIC ยกเว้น การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันยังไม่มีชัดเจน กระบวนการดังกล่าว
จึงสามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในกรณีอื่นได้

46820333: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION;
Ed.D. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: PARTICIPATION/ LOCAL KNOWLEDGE/ KLONGPUJA DRUMING/
WIANGTAN PITTAYAKOM SCHOOL/ BANYANGAU COMMUNITY

SUDA NETSAWANG: THE PARTICIPATION BETWEEN SCHOOL AND
COMMUNITY IN TRANSFERING LOCAL WISDOM: A CASE STUDY OF
KLONGPUJA DRUMING IN WIANGTAN PITTAYAKOM SCHOOL, LAMPANG.

DISSERTATION ADVISORS: SITIPORN NIYOMSRI SOMSAK, Ed.D., BUPPHA
SIRIRASSAMEE, Ph.D., CHARERNWIT SOMPONGTHAM, Ph.D., SOMPOCH
ANEGASUKHA, Ed.D. 155 P. 2006. ISBN 974-502-780-4

The purpose of this study was to explore the meaning of preserving the local knowledge and participation of the school and community in transferring "KLONGPUJA Drumming" from the local teacher to Wiangtan Pittayakom students. This study was a qualitative research with the 25 key informants by purposive random sampling, data collected by content analysis, in-depth interview, focus group discussion, participant observation and field note. The debate for participation was conducted by AIC participating process technique.

The findings were as follow; the meaning of preserving the local knowledge was composed of believing and piety building, assembling, ownership feeling, and transferring the local knowledge from teachers to students. Moreover, the participation of the school and community in transferring local knowledge of "KLONGPUJA Drumming" were composed of giving knowledge and understanding and participation in planning, budgeting, following, evaluating, appreciating, and relationship in the community building which were related to AIC participating process technique but unclear on share vision process. The use of this research is to preserve and maintain the local knowledge in, and to set an example for other cases of local wisdom "KLONGPUJA Drumming".

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
สภาพปัญหาและความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
คำถามในการวิจัย.....	9
ความสำคัญของการวิจัย.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
ขอบเขตในการวิจัย.....	11
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
การบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านวัฒนธรรม.....	14
วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	22
การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการธำรงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	29
เทคนิคกระบวนการมีส่วนร่วมแบบ A-I-C.....	31
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การดัดแปลงปฏา.....	33
การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
กรณีศึกษาที่ใช้ในงานวิจัย.....	51
ขั้นตอนการวิจัย.....	52
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
ระยะเวลาในการวิจัย.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	65
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
การตรวจสอบข้อมูล.....	67
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
4 ผลการวิจัย.....	69
บริบทของสนามที่ศึกษา.....	69
บริบทของชุมชน.....	72
ความสำคัญของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	74
การให้ความหมายของการสร้างไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	77
บทบาทของครูชาวบ้านต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	89
การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	90
การวิพากษ์การมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้เทคนิคกระบวนการมีส่วนร่วมแบบ A-I-C กรณีการศึกษาลองปูจา.....	104
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	111
สรุปผลการวิจัย.....	112
อภิปรายผล.....	116
ข้อเสนอแนะ.....	124
บรรณานุกรม.....	126
ภาคผนวก.....	133
ภาคผนวก ก.....	134
ภาคผนวก ข.....	140
ภาคผนวก ค.....	144
ภาคผนวก ง.....	153
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	155

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1 การวางแผนงานวิจัย.....	53
--------------------------	----

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบความคิดในการวิจัย.....	10
2 แสดงการบริหารแบบมีส่วนร่วม.....	14
3 แสดงความเกี่ยวข้องจากทุกฝ่ายและเกิดเป็นข้อตกลงใจร่วมกัน.....	18
4 แสดงลักษณะของกลองปู่จา.....	33
5 แสดงสาธิตการตีกลองปู่จาโดย คุณครูวิชญกรณ์ ใจดี.....	37
6 สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเวียงตาลพิทยาคม.....	71
7 แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงของการให้ความหมายของการชำระไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	77
8 แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงของการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	91